Број 98. У Новом Саду у четвртак 6. (19.) маја 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четири године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четири године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за остране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊИ „РАДА“ ДИОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Хрватско-српска коалиција у служби бечке политике.

III.

Ако је хрватско-српска коалиција хтела овбиљно својој држави да учини добро, она је морала тим путем поћи. Она је морала рђаве основе своје отаџбине измењивати, а таке измене може спровести у својој отаџбини само овда, кад буде и Угарска изменила основе своје државе. Прва и најглавнија така основа је једнако и тајно право гласања свију грађана. То је коалиција морала помагати. Јер ако се у Угарској то начело спроведе, онда ће угарски сабор бити израз народне воље. У томе ће сабору седети бројно и посланици немађарских народности и они не би дозволили да се над Троједнице врши неправда као до сада Светлост угарског устава и слободе природно би морао пасти и на Троједнице.

А овако, шта је урадила коалиција? Учињеним пактом са Куеном, Беч је ангажовао коалицију, да му помогне спречавати препорођај у Угарској. Коалиција је дакле савршено аустриско оруђе. Да ли то коалиција чини вољно из личног рачуна или невољно, ја о томе не могу говорити. Једно је необориво, да њезин рад неће никаква добра донети. Биће ларме и вике и славопојке, али при свршетку народу у Троједнници биће рђаво, а Србима понајгоре.

У тој коалицији имаде за Србе један важан моменат Сваки дубљи мислилац мора најодсудније осудити Србе у тој коалицији, што су на таку коалицију пристали. У првом и првом реду Срби у Троједнници имају се борити за своје име, веру и право. Да могу у Троједнници то постићи, они су морали вечито остати независна српска опозиција. То је једини пут којим народ српски може у Троједнници до нечега доћи. Нико не може шта против тога имати, што се у извесним моментима коалирале две сродне братске народности Али Срби су морали у томе задржати своју уопозиционy независност. Они нису смели са Куеном у пакт, нити су смели постати владајућа странка. У моменту, кад Срби постану то, они су потпуно ступили у бечку службу. Згло6 политичких односаја између Бечa и Будимпеште и Загреба доказује то необориво. Ниједан пак Србин из коалиције не сме се ни усудити да опорекне, да Беч није прогонитељ српскога племена. Срби пак из коалиције служе том српском прогонитељу. То јако племе треба уништити и то опет са једним делом тога племена Само кремен — кремен једе.

Да Срби у коалицији врше бечке тежње, можда нехотице, ево доказа:

Наша црквено школска автономија обележава нас као народ, она је инсигнија народног суверенитета; по њој и историја и политика морају признати, да у Аустро-Угарској постоји један народ и политички и историјски, који се зове — српски народ. Изгубимо ли ту автономију, ми ћемо изгубити наше и историјско и политичко бивствовање као народ, као једна јединица

Наша автономија не добија од државе никакве помоћи, она је упућена на своје сопствено издржавање. Она се и може издржавати Беч, као прогонитељ српског народа, прогони и ту автономију и то индиректним путем т. ј. помаже реакцију у тој автономији, да се приходи с мање и да временом усану. Кад нестане прихода, нестаће и автономије, а са њоме и српскога народа, као историске јединице. Развратни живот наших калуђера довео је приходе за нашу автономију скоро до пропасти, да није радикална странка у последњем часу то спасла. Од дефицита радикална странка створила је годишњи суфицит око 300.000 круна. Колико је таме спасено српских школа у мањим српским општинама, које не могу саме своју школу издржавати! Та то је најузвишенији пут, којим се бивствовање српскога народа одржава и којим ће се одржати моћи! Срби — самосталци из коалиције здружили су се са калуђерима, главним виновницама бивше корупције Победе ли, онда ће се опет завести корупција, која ће нашу автономију у пропаст водити. Те изборе помагаће (као што се и доказало. Пр. ур.) и угарска и хрватско-славонска влада и то не може нико оборити. То је јасно као сунце.

Беч је послао Куена у Угарску, да сломије Јустову странку, која тражи независну Угарску. Ту странку помаже српска радикална странка, која у исто време управља и нашом црквено школском автономијом. Да ће Куен ту странку у Угарској прогонити, о томе не треба ни говорити. Али Куен је у исто доба послао у Хрватску и Славонију свога човека, бана Томашића, а овај је са коалицијом учинио пакт са Куеном. Коалиција је постала владајућа странка, а у њој су и Срби. Они ће при изборима добити од хрватско-славонске владе све могуће помоћи (а то је и било. — Пр. ур. „Заст.“) и ако они победе, онда је Беч поново ушао у нашу црквено-школску автономију. Није ли дакле чисто и јасно, да ће ове будуће наше изборе помагати и угарска и хрватско-славонска влада у корист Срба самосталаца из коалиције? — А какве су те владе? — Куен је бечки, а Томашић и бечки и Куенов. Два човека, који врше бечку кољу. Није ли јасно, да Срби из коалиције стоје у бечкој служби, можда и незнано.

Дођу ли они до управе у нашој автономији, Беч ће преко њих и даље тражити. Срби из коалиције (ако дођу до управе) имаће Бечу да изврше један велики историски догађај у босанско-херцеговачкој српској цркви Али о томе ћу ниже говорити.

Други је разлог да Срби из коалиције служе Бечу, опет велим, можда незнано, овај:

Ми Срби у Аустро-Угарској мали смо народ. Али доселењем нашим, ми смо се групирали. Били смо у заједници, па се с тога називале и оне земље, на којима смо ми живели, српске земље Срем, од када Срби у њему живе, називао се „Српским Сремом“.

Представници његови били су увек Срби. У њима је претстављен народносни карактер тих земаља. Данас пак кандидирају Срби из коалиције у Земуну за по-

ПОДЛИСТАК.

ЈОСИФ МАРИНКОВИЋ*).

— Јубилеј великог уметника. —

Српска уметничка музика новог је постања: тек сада навршила је пола века... После пропасти старе српске државе није нам остало никаквих трагова, по којима бисмо могли видети, како се музика неговала за време српског господства, сјаја и величине. Нема сумње, да су српски владаоци, уводећи раскош и сјај по угледу византијском, неговали и музику. Да је заиста тако морало бити, сведоче пољски хроничари, који су забележили: да су српски певачи после косовске пропасти долазили на двор пољских краљева, да су певали и да су их радо слушали. Али шта и како су ти певачи певали, нико нам не уме казати.

За време петвековног робовања српски народ имађаше једино своје побожне црквене песме, обичаје, игре и српског гуслара. У манастирима на богослужењу народ се мољаше богу, да га окрепи у надиљу боју будућност, а гуслар му певаше негдашњу српску славу и величину, будећи у њему јуначки понос, да истраје у борби и да очува светло српско име, које му је остало од дедова.

*

Тек у другој половини прошлога века јавља се први Србин музичар, Корнелије Станковић. Угледајући се на Вука трезвени Станковић дође до уверења, да се српска уметничка музика мора развијати на основи језика и народних мелодија. Да би остварио ту мисао, скупљао је по народу мелодије и бележио у ноте. За тим је све православно црквено појање ставио у ноту и хармонизовао. То појање још и данас лежи неупотребљено у српској краљевској академији наука. Овај горостасни рад стекао је Корнелију опште признање те га с правом називају оцем српске музике. Али се Корнелије није на том зауставно, него је почео и радити и на уметничкој музици. Његов једини хор „Ево деснице верне“ показује, да је пошао добрим путем. Прерана смрт отрже га баш у почетку рада.

Његовим стопама пошао је и даровити Аксентије Максимовић. И с њим бејасмо лоше среће: и њега млада покоси смрт. Колико смо у њему изгубили, довољно је поменути песме из „Максима Црнојевића“, или познати хор „Где је српска војводина“. Све његове композиције говоре јасно, да је умео погодити дух српске песме.

*

Нестанком те овојице Срба музичара дође српска музика потпуно у стране руке. Признајемо да су нам ти странци, који су већином Словени били, доста урадили. Али се у њиховим песмама осећа нека празнина, недостаје им оно што се мора само с мајчиним млеком добити. Поред многих недостатака највише је вређао рђав нагласак, а за тим нелогичност у илустровању песникове замисли.

Поред свих недаћа са Станковићем и Максимовићем, ипак је српска музика била добре среће, нашавши свог избраника у Јосифу Маринковићу. Још као дете Маринковић слушаше с великом пажњом очево свирање у тамбуру, а материно у гитару, па убрзо и сам научи ударати у тамбуру. а кад се дочепа хармонике, радости не беше краја. Тако је мали Маринковић музицирао све док није дошао у гимназију. После свршеног четвртог разреда гимназије изабере Јосиф сомборску препарандију, претпостављајући да ће у тој школи моћи музику боље гајити. И није се преварио. У препарандији имао је, на расположењу хармонијум, за тим хор, са-

*) Наш велики музичар прославио је 3. маја у Београду свој јубилеј. Срдачно честитамо. — Ур „Заставе“.

сланика на хрватско-славонском сабору — Чаврака! Може ли тај Чаврак икада заступати српске интересе? Ја о томе нећу да говорим. Овај догађај посматрам ја са вишег гледишта. То је аустријски систем Преко оваких посланика неутралише се, па чак и одриче се народносни карактер појединих српских вароша и покрајина. Тако је Аустрија радила у Ческој, Моравској, Галицији, Буковини, Горњој и Доњој Аустрији, Угарској и у опште у целој њезиној држави. Тај систем Беч и одржава. Неутрализирање. Нигде се не сме појавити заступник, који ће енергички бранити народносни карактер онога изборнога среза, који га је изабрао за посланика Ја сам чврстога уверења, кад буду наступили нови избори за хрватско славонски сабор, онда ће овај систем на'видније избити на површину, наравно, ако коалиција остане на влади Сви они сресови, у којима живе у претежној већини Срби, добиће за посланика Хрвата из коалиције, а Срби ће већином добити сресове, у којима Хрвати живе. То ће се извршити на основу „љубави братске“ и „једнога народа“. Срби ће морати заступати „материнску ријеч“ својих Хрвата, али Хрвати неће заступати — српску ријеч, „српске захтјеве“!

Најжалоснију су појаву Срби из коалиције показали при општинским изборима у Сремским Карловцима.

Они нису смели заборавити, да су Карловци — Српски Сион. Они су помагали победу над српским народом Нису ту Срби из коалиције победили, него је преко њих тај бечки систем. Треба временом са карловачке општине збрисати српски карактер. То је — Српски Сион! Мислим, да се јасно види, да Срби из коалиције раде по бечком систему. Да ли вође из коалиције то знају или не знају, ја нећу да разабирам. Али позитивно знам, да српски народ о томе ни појма нема. Тај поштени и бедни народ заводи се под фирмом „слоге“ „једне браће“.

Нови Сад, 6 маја.

Политички догађаји у Угарској. Док листови угарске владе врло кратке и магловите извештаје доносе о заједничкој министарској седници, која је јуче била у Будимпешти и врло дуго трајала, дотле су бечки листови мало опширнији и отворенији. И по оном већ што они доносе, јасно се види, за што угарска влада крије брижљиво и не говори о ономе што се све решавало на тој заједничкој министарској седници. Расправљан је прорачун и исход је да ће заједнички трошкови бити врло јако повећани. Осим огромних трошкова, које је проузроковала анексија Босне и Херцеговине, искрсли су и други велики издатци, које заједничка влада безусловно тражи, и које Куенова влада наравно усваја дословце. Док угарски владини листови износе да о градњи великих убојних бродова није било речи у заједничкој министарској седници, дотле бечка „Нова Слободна Преса“ тврди, да је и о њима било речи и да ће то питање за најкраће време и коначно бити решено То мора да буде. Сам марински војни буџет тражи више но до сад 250—300 милиона круна. Саградиће се што пре не само четир велика убојна брода типа Дрезденаута већ осим тога три брзе крстарице, које ће стати 26 милиона, четир дунавска монитора 6 милиона, 4 до 6 морских подводних бродова и 10 до 12 торпедних разорача и торпеда, који ће стати 13 милиона круна. Све ово треба што пре да се сагради и стаће око 280 милиона круна. И кад се ово зна онда је јасно, што Куенова влада никако не би хтела да народ дозна о овом ужасном повећању буџета, док избори не прођу Кад пак по њеном надању и „спремању“ добије покорну и послушну већину, онда ће са фарбом изићи на сред.

И ово најбоље доказује, зашто је дошао Куен на државну управу Угарске и зашто му је дозволено, да се при избору послужи свима дозволеним и недозволеним средствима, силом и незаконитошћу. Треба послушна већина у угарском сабору, која ће Бечу изгласати те ужасне своте.

Из свију крајева јављају, да је изборна борба врло жива и огорчена, и да владини органи чине и покушавају све и сва, да осигурају победу владиних кандидата. Све странке живо раде, нарочито у мађарској 48-ашкој странци (Југовој) влада велико самопоуздање, јер сви извештаји, што стижу из свију крајева управи те странке, сведоче, да ће ова странка из изборне борбе изићи снажна и јака, у прикос свим дозвољеним и недозвољеним чинима владиних органа.

Је ли то победа?

(Глас из ст. пазоваčког изборног среза.)

Самосталске новине доносе, како су њихови кандидати „просто прегазили“ радикале у нашем изборном срезу, те смо се тим поводом морали латити пера да рекнемо још коју о избору у нашем срезу.

Неколико недеља пред избора отпочела је компанија самосталско куеновачка свој посао. Стари и коренити куеновац Никола Петровић започео је на свој начин заилазити у наша села и то у пратњи поп Симе Араницког из Ст. Пазове и поп-Рацка Марковића из Инђије.

Поп-Сима је потпуно непознат нашем свету, зато га морамо приказати. На пр-зом ћемо месту споменути да га је покојни Георгије одликовао црвеним појасом једино и искључиво на захтев и препоруку Николе Петровића То је овај јавно истицао и признавао говорећи, да му је патријарх Георгије рекао: „Ја га додуше не познајем; али кад ви кажете да треба да га одликујем — нека буде по вашој жељи!“ Разуме се, да је тим пасом привезао Петровић поп-Симу јако уза — се Али много јача спона која их везује то је штедионица у којој је поп-Сима члан управе, па дакле и дневни поверених, једино и искључиво по милости Петровићевој, а то носи 5 600 круна годишњо!

То су его најглавније тачке „заједничкога им програма“ које их везују, односно које везују самосталца поп Симу Араницког за непоколебивог куеновца Николу Петровића. Истина до душе да је приликом последњих избора за земаљски сабор покушао поп Сима да мисли самостално, т. ј. није дошао на збор; јер није хтео да гласа за куеновца (Петровића), а за самосталца (поп Рацка) опет није смео да гласа (од Петровића), па га је снашло триста чуда Али тада је Зевсова моћна рука пала на сто штедионички, а поп-Сима одмах на колена јуначка јер иначе — оде из штедионице!

Тада се наш поп-Сима чврсто одлучио да се више таком шалом не шали

Сад је сваком разумљиво зашто поп-Сима одмах скоком чим Петровић макне оком

Друга је пратилац Петровићу био, као што рекосмо, поп Рацко из Инђије. То је исти онај поп-Рацко, који је још пре десетак година био ватрени радикал па онда салетумио у чисте „георгијевце“ и са протом Јеремићем тада путовао и обилазио села и градове ради оно мало — дневница! Али није се дуго возао с протом на једним колима. Осетивши да патријархо а лађа тоне, стругну наш поп-Рацко у самосталце и сад је — још тамо

То је исти онај поп Рацко, који је за састав прве билансе „свештеничког конвикта“ узео 400 К, словима: четири стотине круна, ма да је скупштина свештенства архидијецезалног донела била закључак, да прво управа за припремне радове око остварења тога конвикта не узима никакве награде, што ни један члан те управе није ни учинио, осим поп-Рацка, који је за један незнатан рад примио 400 К, зацело из патриотизма и с особитим обзиром на — свештеничку сирочад!

То је исти онај инђијски поп Радослав, који се пре три године згражао над измишљеном вешћу, да се један радикалац усудио писати Н. Петровићу, ради пакта при изборима за црквени сабор.

То је исти онај поп Рацко, који је пре две године као протукандидат куенов-

---

стављен од својих другова, па је бога молећи почео самоучки и компоновати. Те његове композиције одавале су таленат, а природно и жељу, да се докопа Златног Прага, где би могао стручно изучавати музику. Син је мислио једно, а отац друго. После дуге борбе најзад отац од бри и Јосифов се сан оствари. У Прагу се у пише у тада чувену оргуљску школу. Директор беше познати теоретичар Скухерски, који је Јосифа убрзо заволео, опазивши у њему таленат и ретку вредноћу. — Једном приликом донесе Маринковић у место задатка хармонизовану православну црквену мелодију. Скухерски, без сумње површно разгледајући, а поред тога слабо познавајући нашу црквено-народну музику, узвикну: „Та то је нека мазурка!“ То увреди побожног Јосифа, те почне ватрено доказивати, да у тој мелодији има религиозности. Кад је на захтев директоров на оргуљама отсвирао мелодију, призна и затуцани католик, „да има нечег“, што увређеном православном Србину беше довољна сатисфакција. Већ после прве године учења, Маринковвић поче компоновати на сасвим другој основи. У то доба појавише се чувене песме: Народни збор, Растанак, и многе друге, које су одушевљено певане, а још радије слушане, а које су у српској публици отвориле потпуно нов свет у области вокалне музике. Није дуго трајало и Маринковић поста не само љубимац, него и понос народни. Молитва, Гундулићева химна и песме за косовску прославу показују велики напредак даровитог Маринковића. Али доћи до тог искуства није био лак посао. Маринковић није имао на кога се угледати. Оно, што је од Станковића остало беше му једини путовођа. Проучавати ритам српских песама и мелодија па умети одабрати шта је лепо, па све то довести у склад с нагласком језика, да има смисла, да буде музикално, српско и са времено, беше необично напоран рад. Ту процедуру могаше издржати само његов таленат, али и његово гвоздено стрпљење често долажаше до крајних граница. Али труд не беше узалудан. Вредноћа, јака воља и велика љубав ка српској музици дале су Маринковићу богато искуство у стварању мелодија, изласку ритма и ретких хармонија.

*

Ово је главна карактеристика композиција Јосифа Маринковића: У свакој се песми истиче српски дух толико, да сваки Србин осети одмах, да је то његово — српско. Лепа форма са течном и ванредном пластичном мелодијом, која гвозденом логиком илуструје песникове мисли, ла изгледа као срасла с текстом Ритам жив и разнолик, удружен с тачним српским нагласком ванредно истиче лепоту српског језика у певању. Његове хармоније нису шаблонске, него одају музичара вишега ранга. Маринковићева музика потресе душу до најдубљих осећања а подједнако заноси и певача и слушаоца, па ипак се те његове мелодије лепо и лако певају. Право је рекао Раја Павловић: „Кад чујем или певам Маринковићеву песму, морају ме жмарци подићи“.

Главан рад Јосифа Маринковића сконцентрисан је у вокалној музици а capella. Ако прегледамо садржину тих песама којих има преко стотину, одмах ћемо опазити, да преовлађује родољубива песма. После долазе песме о природи, које он с великом пажњом обрађује и природу врло изразито тоновима слика, што ће Поточара потврдити Љубавних песама нема много, али што их има, пуне су израза и душе. За школску омладину он је једини у Краљевини и радио, а има повећи број песама у два, три и четири гласа, које би требало што и штампати. Осим хорских песама има доста соло песама с пратњом и без ње Инструменталну музику Маринковић непрестано проучава, да би и на тој грани што оригиналније радио, да носи карактер наше музике. Тај је исти случај и са црквеном музиком. Ригорозан на раду,

а Петровића за земаљски сабор, сипао
а њега дрвље и камење и јавном речи и
роз „Србобран“, а самосталци му бурно
апшали, и т. д и т д

Са том и таком ето гардом јурио је
. Петровић куеновац од села до села,
де су га у „пуној паради“ дочекивали
ћински бележници, егзекутори, комеса
и и tutti quanti, а уз њих по нешто из
рађанства које се осећало власти обеза-
о, те добило миг да „аузрукује“, или
ак признати трбушаре којима је допао
ано да ће бити „алдумаша“ у изобиљу.
оп Рацко био је свугде главни словослов
служио се при том најординарнијим ла-
има. Да, да, он, свештеник, слу-
итељ олтара божјега, говорећи — лагао
јавно!

Или зар није то лаж кад јавно тврди
а су радикали због тога поставили „че
ира“ народна фишкала, што је Др. Кра-
јевић сасвим обичан један ад-
окат, па му се морала додати помоћ!

Или како се зове то, кад он тврди да
народ само зато морао наплаћивати на
вној дражби манастирску земљу по
) фор. јутро, што радикали не би имали
аче одкуда наплатити своје чиновнике?
тако даље.

Није ли то лаж лаж и обмана? И то
звива поп Рацко још — прозвећивањем!
Сад нећа други нико да вас просвети,
ошао сам ја,“ рекао је у Војки.

После говоранције таке врсте, долазила
част: пива или вина — као воде!

Кажу да је у Голубинцима било једно
- 15 људи на збору (осим младежи која
искупљала у коло јер је било баш на
веги после подне), а расточено је шест
ради пива! Исто се тако трошило пиће
омилице и приликом кандидовања из-
рника.

И при свему томе што је текло пиће
током и што је званични апарат радио
ом снагом шта су урадили самосталци?

Морали су сви, колико их је
условно гласати и радити за Куеновца
етровића, као световног кандидата, а
ештеничког кандидата нису смели
апоштo да именују. Прво су про
сили да им је кандидат добановачки па-
х Петковић, ну убрзо га се отре-
ше и прогласише „мученика“ Валери-
а за званичног кандидата. То је све
ко трајало до самога дана избора по-
аник».

Тога дана прогласише уав-
ији Н. Петровића да свеште-
чки кандидат куеновачко-
амосталски није „мученик“ Ва-
ријан, већ — Рацко Марковић
з Инђије!

Као што се свака птица изненади и за-
епасти кад опази у своме гнезду изле
ено кукавче, тако је било, заведеном на
роду оно јутро у Петровићевој авлији. Али
презет шпаркасе је стојао пред њима,
жиранти, натароши, егзекутори и т. д.
растурише се међу запрепашћене избор-
нике, а бајунети на пушкама жандарским
блеснуше према сунцу и народ погну
главу. Ну, као што смо извештени, силни
се заверише да ће гласати за Н. Петро
вића кад већ висока влада тако захтева,
али за то излежено кукавче, за поп-
Рацка — никако. И, да је избор текао
правилно и по закону, видео би поп Рац
ко који је ето на тај начин „прегазио“
радикале, шта би било и како би прошао.

Ну политичка власт се умешала и на
грнула грубо на радикале, те се језгро
радикала уклонило испред насиља. Добро
су радикалне вође учинили што су се
склонили и повели собом главну своју
снагу, јер из оне раздражености ко би знао
шта се могло излећи

Да, господо самосталска, ви сте се на
избору понели право куеновски обојили
сте се бојом куеновштине, а да сте сами
као такови пошли у битку, па још без
насиља и власти, доиста — гадно би
прошли!

А да у опће нико још није играо тако
мизерну улогу као поп Рацко Марковић
из Инђије — доказали смо јасно верном
фотографијом његовом, коју смо изнели у
овом допису.

Па је ли то „победа“ ваша, господо
самосталска? Је ли то твоја победа, попе-
Радославе? Да ли се уопће можете хва-
лити каквом победом?

Ми вам довикујемо: На част вам!

Један за многе.

пушта завршен посао тако лако из руку,
к сам не буде потпуно задовољан За
аринковића може се рећи: да зна нагла-
к српског језика као најбољи језичар.
и му је први извојевао грађанско право
вокалној музици. Као свирач на клавиру
располаже виртуозном техником, али су
д његовим прстима тонови меки, топли
пуни израза. На оргуљама и хармони-
му први је maestro. Да испричам једну
екдоту из његовог живота, која говори
прилог овога. Маринковић проводи рас-
ст обично у Кикинди, а често иде у
ан певачког друштва и свира на хармо
јуму. Једне недеље после подне засвира
сватовца. Не потраја дуго, уђоше два
оска младића богато одевена и стадоше
згледати по соби, тражећи гајде и гајдаша.
ако га не видеше, а гајде се још једнако
ју, стадоше посматрати шта Јосиф ради,
се досетише да је он тај гајдаш. Кад
ирка престаде, један од момака извади
буђелара петицу, метну је на хармони-
м и рече: „Е баш лепо свираш, ево ти
тица“ Да му не би на жао учинио, Јо-
ф прими петицу с тим да даде певачком
уштву као његов прилог.

Осим оригиналних композиција правио
Маринковић од народних мелодија и
тпурија, под именом „Кола“. Тај је рад
атрао као студију, да би видео колико
кадра издржати примитивна народна ме-
лодија разнолике хармовије, а да ништа
не изгуби од свога типа. Од наших Срба
музичара Маринкићић је најбољи зналац
народне музике, како световне, тако и цр-
квене. Само са таким великим знањем мо-
гао је написати онаку уметничку срп-
ску музику, која ће свагда имати трајну
вредност. Не осврћући се на матери-
јалне користи и без обзира што ће о
вај или онај казати, ради он савесно, ис-
крено и одано на српској музици, сма
трајући, да је он то дужан српском народу
чинити. Знате ли за чим једино жуди овај
вредни радник? За временом, да би могао
што више урадити.

*

После несрпског музицирања појединих
београдских певачких дружина, долази нам
ово Маринковићево вече као кад после
дуге и несносне жеге падне блага обилата
киша, која освежи усеве и допринесе бо-
гату жетву. Стога радосно поздрављамо
овај „Обилићев“ музикални подвиг. Најзад,
„Обилићу“ тако што и приличи. Онај на
Косову даде живот за свој род, а овај не-
гујући само српску песму, пружа београд-
ској публици ретко уживање, које ће без
сумње разбудити понос у Београђана кад
виде и чују да и Срби, ма и полако, ипак
напредују, да и Срби имају своју народну
уметничку музику, којом се могу дичити.

„Н. В.“

Душан Јанковић.

знам колико постотака попуста од урбари-
јалне земље. Тиса-сент миклушанима пак,
да ће смети ићи домом у Сенту. Чокани-
ма ће спахија Ледерер дати јефтино земљу
по аренду и већ шта којој општини не до
стаје, „они“ ће то — попунити. Затим па-
прикаш, вирше, пиво, вино, ракија и 10
круна за сваки глас. Сваки час конферишу
и то у биртији. Тек чујете: Сутра долази
Талијан да држи конференцију, а кад се
окренете, а ви видите двоје-троје кола с
пивом. Та сва кола морају кроз све сокаке
проћи, да сав свет види и чује, да ће
„сутра“ бити „конференција“. Таки „опх-
од“ по селу и — упали! Биртија је пре-
пуна, што 'но кажу, све један другом на
глави стоји, и ту се конферише поред —
чапа. На таковој „конференцији“ видећете
прво оне, који баш морају гласати за Та-
лијана, друго оне, који „хоће“ из „добре
воље“, и треће све могуће мукташе из
села. Ових је највише. Они не питају, чије
је то пиће и ко плаћа. Њима је главно,
да се пије мукте.

Мирно и „достојанствено“ се отпочне
„конференција“, а свршетак како кад. Неко
добије разбијен нос, неко главу, неког ода-
ламе батином, неког столицом — доста то
да се браћа лепо „почасте“, па свој „терет“
мирно сноси. О томе би нам могао по неки
ешкут што-шта врло занимљиво причати.
Па онда и та киша учестала, па се напу-
ните сви јендеци воде, а пуна главица
претеже и — буђ у јендек. Нађу се људи
да помогну човеку у „невољи“, па га из
вуку из јендека, па ако има ко да га од-
веде кући — добро, а ако не, а он иде
сам, али — четвороношке. Ето тако се кор
тешује у турско-кањишком срезу.

Није нас нагонило да пишемо ове ре-
дове то, што Талијан држи конференције
и што части, него нас то боли, што на та-
ковим конференцијама видимо и повећи број
Срба бирача. То је врло жалосно! Зар смо
наопако дотле дотерали да продајемо за
неколико чаша пива своје уверење, савест
и душу? Зар смо дотле дотерали да тр-
чимо за Талијановим пићем као пачићи у
бару? По сто пута срамота! Та помислите
на бога, на душу, на образ и поштење. Та
Србин каже: Све за образ, а образ ни за-
што! А ми данас да продамо Талијану
образ и поштење за пишљивих 10 круна!
Та шта вам је учинио Талијан за ових
15 година од када заступа овај срез?
Каково добро видите и чему се надате од
Талијана? Одговор је врло кратак: Није
ништа учинио, а неће ни учинити! Зар
тај да учини народу добро, који тргује
народним образом и поштењем? Зар тај
да да народу слободу, који за новац и
пиће купује слободну вољу бирача? Зар
тај да прошири народна права? Не! Не!
Тај неће то! И ако каже да хоће, пљу-
ните му у очи и кажите да лаже!

Његова је брига не за народ, него за
себе — Прва му је брига да с народних
леђа здере новац, који је на изборе по
трошио. Друга му је брига да сузи пра-
во народа, па да други пут јефтиније дође
до мандата. То имајте на уму ви сребро-
љупци и мукташи. Та сад ће они обле-
тати око вас, обећаваће вам и куле и гра
дове; први ће ти пружити руку да се
рукује с тобом, скидаће ти шешир још
из далека, а ти к'о мислиш: Гле; како ме
поштује! Но вараш се! То ће тако бити,
док не прође избор, а после те неће ни
познавати!

Па зато оканите се неваљала и непо-
штена посла, ви, који сте залутали и који
сте се уплели у Талијанове вигове, па се
вратите своме јату. Вратите се под барјак
радикалне странке и гласајте на дра Вла-
ду Манојловића! Одгурните од себе раз-
не смутљивце и лажове! Одбите од себе
оне, који хоће да тргују вашом савешћу!
Будите постојани и одлучни, јер чвр-
ста воља камен мрви. У то име нека нам
Бог помогне. До видова — на избору.

Добрурад.

Изборна борба за угарски сабор.

Турско-кањишки срез.

Из тога среза добијамо ове родове: Што
се већма приближује дан избора за држав
ни сабор и изборна борба бива све оштри
ја. Талијанови кортеши, натароши, писари,
ешкути, форшпанције, кравари, свињари и
ко би их све наређао, и рукама и ногама
раде за свог госу. Да видимо, каквим се ору-
жјем боре? Само са старим и изанђалим.
Бирташима — ако неће да буду Талијанови
кортеши — прете, да ће им одузети ли-
ценс. Ко има сина за војску, том обеђа-
вају, да му сина неће примити у војску
или у најгорем случају биће — ерзац-
резервист. Једнима прете, да неће добити
дозволу да у авлији врше. Другима обеђа-
вају, да ће бити кнез, благајник, ешкут итд.
А они већ знају, ко за чим „гине“, па му
то и обећавају. Апотекарима прете са сре-
ским и жупанијским лечником, учитељима
са државним надзорником. Е, па онда има
обећања „на велико“. На пр. Крстурцима
је обећао Талијан, да ће им израдити не

Прослава 100-годишњице

српске правосл. вел. гимназије новосадске.

Са непредвиђених узрока неће се др-
жати прослава 100 годишњице српске пра-

вославне велике гимназије новосадске 19. маја (1. јуна), **него 10. (23.) јуна**. Према томе што је у разасланом и оглашеном програму одређено за 18. (31.) мај **биће 9. (22.) јуна**, што је одређено за 19. мај (1. јуни) **одржаће се 10. (23.) јуна**, а што је одређено за 20. мај (2. јуни) **одржаће се 11. (24.) јуна**.

За банкет може се пријавити до 3. (16.) јуна.

Уједно се позивају на прославу сви пријатељи ове гимназије, па и они, који можда ма из каквог узрока нису добили засебна позива. Међутим ако би ко желео да дође на прославу, а неће без позива, нека се пријави управи гимназијској, па ће му се позив одмах накнадно послати *)

У Новом Саду, 2. (15.) маја 1910.

Председништво приређивачког одбора.

*) Умољавају се и остали српски листови, да ову промену програма изволе штампати 3—4 пута у размаку од 2—3 дана ради свестраног обавештења српске публике.

Вести из места и са стране.

Свечаности у Београду.

Одбор госпођа и госпођица у Београду приређује сад у суботу 8. и недељу 9. маја по ст. кал., у вече од 8 сати до 2 сата по поноћи велике свечаности т. зв. Кермес на чаробно осветљеном Калемегдану у корист поплављених у Србији. Биће велика кинематографска представа бифе, борба са цвећем ноћна пошта и др. забаве. Сви, којима је у могућности треба да посете ове свечаности и на тај начин да помогну нашој пострадалој браћи у Србији.

За госте из Земуна, Панчева и околине биће, врло вероватно, уређена засебна лађа у суботу и недељу у вече, ако се пријави доста гостију.

Сомбор.

Глете, молим вас! Сомбор баш се не шали. Он је нешто учинио. Приредио прву овострану српску изложбу слика.

Изложба слика није што обичан вашар. Додуше, и на тој изложби се продаје, то јест продају се слике, и то само слике, а не и стока, кола, плугови, орманг, ћилимови, хаљине, храна и сви други предмети као што то већ бива на вашарима.

Али као што се на обичном марвеном вашару може да види, како високо стоји одгајивање марве једнога краја, тако се — да нам то упоређење опростите — може видети, дабогме са прве овостране сликарске изложбе, како сликарска вештина напредује у овим крајевима Српства, и колико смо номе одмакли

Јест, и сликарска вештина није ма шта. И у њој мора да се види култура једнога народа, у овом случају култура нашега српскога народа. И Сомбор је то првом својом сликарском изложбом хтео да покаже... Сомбор! Сомбор!

Сомбор је хтео, кад није хтела друга варош. Јер Сомбор вели: Хајдете да видимо шта смо урадили у сликарској вештини, како та уметност наша стоји према другим вештинама: музици, песништву, игри... Јесмо ли створили нешто своје што је особено наше?

Ето, шта је Сомбор хтео. И због тога је Сомборска изложба имала многе посетиоце, да виде шта је Сомбор хтео.

То је дакле прва сликарска изложба у овостраном Српству. Па баш зато што је прва, и не тражи се од ње много. Не тражи се, иако у њој стоји и један насликан женски лик од Паје Јовановића. Јер на тој изложби није Паја Јовановић све.

Ту изложбу украшују и радови млађих српских уметника. И са тих радова можемо рећи, да ми хоћемо да се и у сликарској уметности огледа српска култура Ми хоћемо, — и то је доста за овај мах.

На другој изложби можда ћемо нешто и више урадити... Друга изложба. Па тек трећа!!. Но валда неће све те изложбе приређивати Сомбор, варош која толико има смисла за нашу сликарску уметност...

∠

Олуј.

За последња три дана бесни снажан олуј у неким крајевима Јужне Угарске и свугде је починио огромне штете. У околини Вршца падао је јак пљусак с ледом. Олуј је беснео у околини Чакова, Дете и Винге. У хатару опћине Ходоша била је провала облака и са брегова појурила је бујица тако силна, да је однела собом једно читаво стадо оваца заједно са чобаном Силан олуј је беснео јуче и у Њиређхази У кућу неког Шандора Фекета ударио је гром и убио трогодошњег синчића му, који је стојао крај отворена прозора и намештај у с би запалио.

Хелијева репатица.

Јутрос се десио онај значајан давно очекивани догађај, када је наша земља прошла кроз реп ове репатице. То се десило без икаквих последица, чак и без најмањег знака за нас лаике. Јутрос око два сата је силан свет изашао на Дунав, да буде сведок овом догађају, или бар да види звезду и многи се преварише у очекивању. Све је питало где је репатица Међутим реп је био јутрос у 2 сата необично дуг и широк, много шири него у недељу ујутру, када смо га посматрали, само са том разликом што је сада изгледао као врло танак слој магле, који се слободним оком једва једвице могао приметити. Многи су напрезали очи да виде штогод, но узалуд. Око пола три је почело свићати, и светлост репа се изгуби у светлост сунчану. Сутра у петак и у идуће дане ће се показивати звезда ова на северо западној страни. Но биће незгода због тога, што ће сада опет светлост месечева сметати, да се јасно може видети.

Прослава Миксатова

У Понедељак је у Будимпешти био свечан дан. Коломан Миксат чувени мађарски приповедач, прославио је четрдесетогодишњицу свога књижевног рада. Прослава је обављена у варошком редуту, на којој је била заступљена влада, изасланство мађарске академије и других просветних друштава. Све је појурило да одаје поштовање приповедачу, који је у тишини четрдесет година радио и у облику приповедања дао своме народу оно што је најближе срцу његовом. Ниједан приповедач мађарски није живот свога народа сцртао и зачинио дубком духовитошћу као Миксат. Краљ је слављенику подарио мали крст Светога Стевана.

Мура надолази

Из Велике Кањиже јављају, да река Мура јако надолази. За последња два дана набујала је на 1 метар. Висина набујале реке данас је с по метра већа него што је била приликом поплаве 1908. године. Вода се излила из корита и преплавила је све доље. Опћине, које леже дуж Муре, у великој су опасности. У тим опћинама међу становништвом завладао је велики страх и становништво бежи од својих домова.

Убио због луле дувана.

У Шаровпатаку пошли су из кр̄ме два добра пријатеља, Данило Кленч и Ђура Јошвај, пошто су се, наравно, добро насукали ракије. Уз пут Кленч запали лулу, пашто и Јошвај добије „густ“ да пуши, те заиште од Кленча, да му даде лулу дувана. Кленч га сурово одбије и због тога изроди се међу добрим друговима свађа. Кленч најзад извуче нож и забоде га у Јошваја, који се одмах сруши мртав.

Позив на претплату. 1. маја отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 потура. Уједно учтиво умољавамо наше поштоване претплатнике, којима крајем априла истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец мај обновити ка ко не би у шиљању листа до прекидања дошло.

ПРИПОСЛАНО.

Славном

уредништву „Заставе“

Нови Сад.

Молимо сл. уредништво, да има доброту уврстити ову нашу

изјаву.

У 19 броју „Српства“ од 1. (14.) маја о. г. изашао је допис из Ст. Сивца, који безимени дописник завршује овако: „Ово вам писмо са знањем целе овдашње српске интелигенције пишем“. Што је дописник хтео тиме рећи не знамо, јер и одвише увија.

Но ваљда ће нам дописник дозволити, да и ми себе смемо у интелигенцију убројати, те с тога овим изјављујемо, да је тај допис писан без нашег знања и да му никако не бисмо могли кумовати.

Оволико само у хатар истине.

Ст. Сивац, 4. (17.) маја 1910.

С поштовањем

Душан С. Пејић
учитељ

Душан Жакић
учитељ

Отворено писмо

часном господину

Јовану Срдићу

пароху

у Гају.

Ви сте се приликом избора за црквени сабор обукли у белу пену грдећи и клеветајући радикале, ми вас пак овим путем јавно позивамо ради вашег угледа и да би ваше парохијане умирили, да се изјасните: Да ли је истина, да се ви мало коју ноћ у ковиначким биртијама хазардно картате са Циганима, да су вас ради тога већ неколико пута жандари ухватили, новац вам одузели и да сте криминално кажњени? Говори се, да сте приликом последње рације, када вас је опет полиција у друштву са једним Циганом ухватила, склопљеним рукама преклињали полицију да вас не пријави.

Да ли је на даље истина, да сте ви агенат румунске банке помажући им, да што више свога новца међу ваше Србе парохијане сместе, пружајући им тиме прилику, да што пре у Гају дебобну парницу покрену?

Да нисте можда добили упутства од Полита, како се, грдећи радикале, са Румунима шурује?

За сад вам само ова два питања стављамо, а одговор захтева и ваш углед и Српство, које вам је увек на језику.

У Т. Ковину, 2 маја 1910

Радикали.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Јавна захвала.

Захваљујем се чистом српском добротворном и просветном друштву „Пријатељ“ у Сегедину, које ми је за обезбеду моје покојне мајке исплатило 2000 круна. Препоручујем ову чисту српску установу.

Стапар, 3. априла 1910.

579 1—1 **Ружица Мрђенова.**

Оферирам са мог стоваришта у Панчеву без обвезе

ПАСУЉИЦУ лепу белу по 11·— фор.

ОРАСЕ врло лен еспап по 22·— форинта.

Све са џаком по 100 кила мерено франко џак

Уједно потребујем једног старијег **ПОМОЋНИКА.**

Јован Поповић
Панчево
578 1—2 трговина шпецерија, колонијала и деликатеса.

Др. ЕВГЕНИЈЕ БАРАЦ

отпочео је своју праксу

у лечилишту Глајхенберга Штајерска

и препоручује се поштованој публици као специјалиста за болести плућа и срца.

572 1—3

ЗА НАШУ

ТРГОВИНУ ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

требамо једног доброг, окретног и солидног

ПОМОЋНИКА

који потпуно немачки и мађарски говори.

Требамо и једног УЧЕНИКА

из боље куће. Исти мора бити здрав, потпуно развијен, 14—15 година стар. Ступање одмах или по споразуму.

Велимир Радак и Син
575 1—2 у Митровици.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.